

RE-FORMATIO

2/1977

DEN HIMMELSKE YPPERSTEPRÆST
Af Bjørn Bjørneboe
(Se også side 45)

MØDESTEDET

HVOR NÅDEN AFVÆBNER TVIVLEN

(Johannesevangeliet 20, 19-31)

AF PASTOR EJNAR KROGH, BORBJERG

VI ved tilstrækkeligt om apostlen Thomas til at danne os billedet af en noget mut og tvær enspændernatur med protestholdning. Da Jesus talte fortroligt med apostlene om sin nære bortgang og sagde "hvor jeg går hen, derhen kender I vejen", da blev han ligefrem afbrudt og modsagt af Thomas med ordene: "Herre, vi ved ikke, hvor du går hen, og hvordan skulle vi kende vejen?" - Da fjenderne så havde korsfæstet Jesus, gik Thomas - naturligvis - sin egen triste enegang og var ikke tilstede, da disciplene var samlede på opstandelsens søndag. Han tænkte vel som så: "Det er ingen nytte til, at vi i fællesskab begræder tabet af Mesteren, og jeg gider ikke være med til sådanne sørgmodige sammenkomster". Da de andre bagefter fortalte ham om deres glædelige gensyn med Herren, anså han det for noget sniksnak, som han nægtede at tro, medmindre han fik lejlighed til ikke kun at se Jesus, men nok så nævenyttigt at fingerere ved Jesu sårmerker for at sikre sig, at her virkelig var mere end et genfærd. Netop da de andre erklærede sig lykkeligt besejrede af den levende Herre, forskansede den tvære Thomas sig i sin skepsis - som i en pindsvinestilling.

I dansk kirkeliv kender vi tilfulde disse negative og kritiske lyseslukker, som altid er parate til at "udslukke Ånden og ringeagte profetisk tale" i enhver himmelglad vækkelse, skabt af mødet med den levende Herre. I vor himmelglæde - den være sig karismatisk eller sakramental - vander vi dog altid på troens vilkår, og skam få den, som i dag for eksempel ville forlange at se en blødende hostie, førend han turde tro, at "dette er Jesu Kristi

legeme". Men salige er de, som ikke har set og dog troet.

Imidlertid er Jesus så hensynsfuld at ville forære tvivleren Thomas en chance for at se ham, men samtidig så hensynsfuld: ikke at ville trænge sig ind på ham. Lad ham bare sidde og kukkure i sin triste fæstning, indtil han selv kommer på andre tanker! Selvom han udadtil reagerer så negativt og bombastisk, har de andres glædelige budskab jo dog skudt en pil ind i tvivlens fæstning: "Mon de alligevel skulle have ret?" Det har slet ingen hast for den, der tvivler blot en smule på sin tvivl og selv vil spekulere over tingene, indtil han "udruger" beslutningen om at vende tilbage til discipelfællesskabet den følgende søndag. Hvor er Jesus dog hensynsfuld i alle måder! Som en ung russisk soldat udtrykte det, da han i Rumænien var kommet til kristen tro: "Jesus har vundet mig ved sin høflighed! Han respekterer vor frihed og banker venligt på vor dør, indtil vi selv åbner døren for ham. I modsætning til kommunisterne, som er uhøflige derved, at de med vold og magt tiltvinger sig adgang til vore hjerter".

Nuvel, Thomas snød jo sig selv for det allerførste, herlige søndagsmøde med den opstandne Kristus, som både konfirmerede apostlene i, at deres sendelse trods alt stod ved magt, og - i og med denne "konfirmation" - inspirerede dem med hellig Ånd. Vi kan vel gå ud fra, at Thomas i det væsentlige indhentede det forsømte, og at han indirekte fik bekræftet sin andel i den apostoliske beføjelse: I den opstandne Herres navn at løse menesker fra deres synder eller fastlåse de ubodfærdige. Selv fortrød Thomas jo

VIRRING~KONVENTET 1977

"Faderens råd og den Helligånds råd sammen i Frelseren falde".

Mandag den 23. maj

- 14.00 Ankomst.
- 15.00 Messe i Virring kirke, prædikant: pastor H. O. Okkels.
- 17.00 Vesper i Virring kirke.
- 18.00 Middag i konfirmandstuen.
- 19.30 Foredrag i konfirmandstuen, "Den hellige Treenighed", Faderen v/pastor B. G. Barsøe (forventelig).
- 21.30 Complet i Virring kirke.

Tirsdag den 24. maj

- 8.00 Højmesse i Essenbæk kirke, prædikant: pastor Th. Kühl.
- 9.30 Morgenmad i konfirmandstuen.
- 10.30 Foredrag i konfirmandstuen, "Den hellige Treenighed", Sønnen v/pastor H. Svane.
- 12.00 Sekst i Virring kirke.
- 12.30 Frokost i konfirmandstuen.
- 15.00 Non i Virring kirke.
- 15.30 Generalkapitel i konfirmandstuen, indledning v/pastor Poul Exner.
- 17.00 Procession og vesper i Virring kirke, prædikant: pastor J. M. Nielsen.
- 18.00 Middag i konfirmandstuen.
- 19.30 Generalkapitel (fortsat).
- 21.30 Complet i Virring kirke.

Onsdag den 25. maj

- 8.00 Messe i Virring kirke, prædikant: pastor Urban Schrøder.
- 9.00 Morgenmad i konfirmandstuen.
- 10.00 Foredrag i konfirmandstuen, "Den hellige Treenighed", Anden v/pastor Ole Skjerbæk Madssen.
- 11.45 Sekst i Virring kirke.
- 12.15 Frokost i konfirmandstuen.
- Derefter afrejse.

*

P.g.a. nogen usikkerhed m.h.t. gennemførelse af spisning på kro har udvalget besluttet at træffe aftale med et diner-transportablekøkken om levering af mad på stedet. Prisen for fuld kost i 2 dage er 200 kr.

Mødeafgift: 25 kr.

Værelser for overnatning: Allingåbro Hotel, tlf. 06-48 10 07. Auning Kro, tlf. 06-48 30 13. Ørsted Hotel, tlf. 06-48 80 66. Div. hoteller i Randers. NB. Man sørger selv for bestilling! Medbring: Alba/korskjorte, stola, ti-debog og antifonale. Tilmelding: Senest 16. maj til sognepræst H. C. Christensen, Agri, 8420 Knebel, tlf. 06-36 55 39.

På udvalgets vegne,

H. C. Christensen

sin enegang og bekvemmede sig den følgende søndag til atter at indtage sin plads blandt apostlene. Vort miljø har enorm betydning, og historien om Thomas er lærerig: Trods al sin protestholdning var han ikke så letsindig at sønderrive de tråde, som i virkeligheden var fine rødder til en velsignet fortid i apostlenes fællesskab med Jesus, og hvoraf en velsignet fremtid som opstandelsesvidne skulle gro.

Indenfor dette fællesskab bliver en pessimistisk individualist som Thomas

taget under individuel behandling af den venligt og mildt bebrejdende Jesus, så at han må kapitulere med denne enkle og klareste tænkelige trosbekendelse: "Min Herre og min Gud". Det er den besejredes bekendelse, idet han udleverer nøglen til sin fæstning! En betingelsesløs, men lykkelig kapitulation, - og søndagsgudstjenesten synes at være mødestedet, som kirkens Herre har bestemt: Vor tekst beretter om kirkens to første søndage med den Opstandnes realpræsens. Den høflighed

– at undlade at trænge sig på til enhver tid – har han sådan set "sat i system" ved at gøre een ugedag, opstandelsens glædesdag, til et specielt tilbud. – Der gik i sin tid en film med titlen "Giv Gud en chance om søndagen". Hvor lyder det indbildsk! Nej, sagen er, at Gud allernådigst giver dig en chance – du travle og nævenyttige samfundsbestyrer – for at indfinde dig til det møde med Ham, som er mere livsvigtigt end alle dine "bestyrelsesmøder". Bild dig ikke ind, at du kan snyde den alvidende Gud. Men du kan snyde dig selv for den altbesejrende tro på Jesus som Guds Søn, d. v. s. for alle de vidtrækkende konsekvenser af denne tro, som du alene er i stand til at erkende og drage "sammen med alle de hellige".

Læg så mærke til, at på det her omtalte mødested sker det for første gang, at Jesu overbevisende tale bevir-

ker, at han bliver tilbudt slet og ret som Gud, og han svarer ikke med at sige: "Nej stop, nu går du for vidt, Thomas". Vi kan simpelthen heller ikke nøjes med mindre, thi det er forbandet svært at finde Gud andre steder end i Kristus og hans kirke. Lad så kun jøder og muslimer kalde det afgudsdyrkelse. Imidlertid har netop en forhenværende muslim vidnet følgende: "Grunden til at jeg blev kristen var, at jeg blev overbevist om, at Jesus Kristus er tilbedelse værd". Tænk, om alle de sure og negative protestanter, der nærmest betragter højmessens som et enten kedeligt eller teatralisk one-man-show, tilmed også kunne blive glade og positive pro-testanter, d. v. s. vidner for gudstjenestens herlighed, idet vi tilbeder og overgiver os til Gud i Jesus Kristus, vor velsignede Herre!

kommentar

NY SLAGS "ORDINATION"

AF PASTOR H. C. CHRISTENSEN, AGRI

I ET af de danske stifter findes fortsat en ejendommelig ordinationspraksis, der på afgørende måde afviger fra gældende ritual. Her forsøger man nemlig stadig at overdrage præste- og prædikeembedet "på menighedens vegne", idet denne uskik tilmed frimodigt påstås at udtrykke "den lutherske forståelse".

Sagen er i hvert fald, at her er der tale om en helt ny og helt anderledes ordination, end den, det gældende ritual taler om.

Hvis det nu endelig er så meget om at gøre, at det sker på menighedens vegne, hvorfor så ikke tage konsekvensen og lade menighedsrådsformanden "ordinere"? og nu man alligevel for-

lægger ordinationerne til sognekirkerne. Samtidig kunne man gøre biskoppen til statsautoriseret konsulent i kirkelige anliggender i lønramme 16/31! Ordinationer (d. v. s. indsættelser) arrangeres efter de stedlige forhold, kort eller langt, med eller uden påkaldelse af Gud Helligånd – afhængig af tilstedeværelse af kirkekor.

Ordinator i det pågældende stift svæver frit og højt hævet over ritualerne, og hans kolleger og vedkommende ministerium synes ikke at have noget at indvende.

Nu behøver vi nok ikke mere nøjes med at gætte på, hvordan et nyt ordinationsritual kommer til at se ud.

DEN KARISMATISKE FORNYELSE OG KIRKENS SAKRAMENTER 2

AF PASTOR OLE SKJERBÆK MADSEN, KØBENHAVN

DEN KRISTNE LIVSFØRELSE, BODEN

ANDEN er givet os i dåben for og så at være indholdet af dåbslivet, idet han minder os om, at vi med Kristus er døde bort fra synden for at leve med ham for Gud (Rom. 6, 1-14). Dåben har nogle følger for vor måde at leve livet på; der er nogle etiske forpligtelser, som udgår fra dåben, for at vort liv kan formes og udvikle sig i overensstemmelse med den nåde, som blev givet os i dåben. Når vi sakramentalt er døde bort fra synden med Kristus i dåben, kan vi ikke leve etisk i synden længere; det nye liv, som er begyndt, må kunne konstateres i vor livsførelse. Guds nåde i dåben fuldendes så at sige etisk i vor livsførelse, og hertil behøver vi Ånden; vi skal nu drives af Guds Ånd som hans børn og ikke længere trælle under synden, idet vi lever efter kødet (Rom. 8, 12-14), eller for at citere Rudolf Schnackenburg: "I dette at tillade sig at ledes af Guds Ånd ligger det virkeligt etiske moment i kristenlivet. Det er ikke længere en grusom og håbløs kamp med rent menneskelige midler mod syndens magt..., men i princippet en sejr ved Guds kraft". 10)

Den kristnes liv udspringer altså af Kristi gerning, og han vises ustandseligt tilbage hertil; Jesu død er orienteringspunktet for vor livsførelse, og her ligger bodens aspekt i dåbslivet gemt. Bodens er i katolsk tradition et sakramente, der fortsætter dåben i de troendes liv, idet de troende, som går ind under boden, derved udtrykker deres længsel efter at fuldkommengøre dåbens nåde. Også i vor kirkes bekendelse er boden centralt placeret, idet den behandles i forbindelse med dåbens og

nadverens sakramenter i både Luthers Lille Katekismus og i Den augsburgske Bekendelse. Bodens er, hvadenten den forstås som et sakramente eller ej, et af de stærkeste udtryk for, at der med dåben indledes et nyt liv, som skal leves. Bodens er efter sit væsen (som afledt af dåben) først og fremmest en Guds gave ved Helligånden. I boden lader Helligånden os se vort liv i lyset af Jesu liv. Helligånden overbeviser om synd, specielt det, at vi ikke tror på Jesus (Johs. 16, 3), og Han minder os om alt, hvad Jesus har sagt og befale os (Johs. 14, 26) og Han vejleder os til hele sandheden (Johs. 16, 3).

Netop ved boden forankres vort liv i dåben og dermed i Guds handling snarere end i os selv. Derfor er boden vigtig også for den karismatiske fornyelse; boden hindrer fornyelsen i at ende i et subjektivt sværmeri, som glemmer, at den stærkeste tilskyndelse til at handle etisk er at stræbe efter at blive det, vi allerede sakramentalt er blevet til i dåben: Guds børn (1. Johs. 2, 29-3, 2). Gennem boden kastes der nemlig lys over det, som endnu ikke er forvandlet og stadig hænger fast i den verden, som vi med Kristus i dåben døde bort fra.

På den anden side er netop den karismatiske fornyelse en udfordring til en kirke, der har ritualiseret boden og gjort "syndernes forladelse" til en abstrakt sammenfatning af evangeliet. F. eks. kan det påpeges, at den åndelige vækkelse, der brød frem i Tyskland i slutningen af Verdenskrig II og de første år efter krigen, i høj grad talte om og praktiserede boden; tænk på, hvor centralt boden er placeret hos Mariasøstrene i Darmstadt 11). Ligeledes understreger fornyelsen omkring Arnold Bittlinger klart, at der er et

bodens aspekt i dåben, som må aktualiseres i den kristnes liv 12). Også her i landet er der i karismatiske kredse en voksende forståelse for boden, både individuelt og kollektivt, og ikke mindst ses boden som noget væsentligt for vort folks frelse 13).

NÅDEGAVER OG TJENESTER

Ånden er givet os som dåbslivets væsentlige indhold, for at det evige liv kan blive en konkret virkelighed i vore liv gennem Åndens manifestationer (Joel 3, 1 ff, Apost. Gern. 2, 16 ff). Dette hænger sammen med vor kaldelse til at være et profetisk folk, der kalder mennesker til frelse ved at tale Guds ord til dem. Derfor ser Apost. Gern. Helligåndens udgydelse som en kraft til at forkynde evangeliet; bemærk hvorledes både Markus (Mark. 16, 15-18) og Lukas (Apost. Gern. 1, 8) peger på en kraftmanifestation i forbindelse med missionsbefalingen, og at Matthæus siger dette på sin egen måde: "og se, jeg er med jer indtil verdens ende" (Matt. 28, 20), hvilket svarer til Markus' konstatering: "og Herren virkede med og stadfæstede ordet ved de tegn, som fulgte med" (Mark. 16, 20), og til Peters konstatering pinsedag, at Jesus har sendt Ånden fra Faderen (Apost. Gern. 2, 33).

Nådegaverne gør det åbenbart for enhver, som har øjne at se med ogører at høre med, at vi lever i frelsens tid, og at det vil betyde omvendelse for dem, som Gud kalder.

Nådegaverne er en væsentlig følge af Åndens udgydelse og hører med til det, vi må forvente som en følge af dåben, når dåben nu engang er dåb med Helligånd. På dette område har pinsevækkelsen og den karismatiske fornyelse et væsentligt korrektiv til en vantro kirke, som ikke regner med, at Jesus er nærværende ved Ånden og giver sig til kende for mennesker gennem de troendes vidnesbyrd og tjeneste i verden. Nådegaverne er der for at vise, at Gud har samlet et nyt folk, et frelsessamfund, der deler Kristi karismer, Kri-

sti legeme, et tempel bygget på apostles og profeters grund med Jesus Kristus selv som hovedhjørnesten. Ganske vist har der vel altid været nådegaver i kirken hos karismatiske persoligheder eller koncentreret i embedet (ofte mere teoretisk end praktisk), men det har ofte ført til menneskedyrkelse i stedet for til opbyggelse af Kristi legeme. Nådegaverne hører efter deres væsen hjemme i fællesskabet, i hele Kristi legeme: over hele folket har Gud udgydt sin Ånd. Derfor må vi forvente, at enhver har fået sit mål af nåden betroet til tjeneste; derfor er det også, at Paulus forestiller sig en gudstjeneste, hvor enhver har noget at komme med (1. Kor. 14, 26). Det er i denne sammenhæng, man kan tale om det almindelige præstedømme, som vi ordineres til i dåben. Luther siger med henvisning til 1. Pet. 2, 9: "Vi bliver alle ved dåben indviet til præster" 14). Men at ville hævde de troendes almindelige præstedømme uden at regne med det karismatiske aspekt i dåben og nådegaverne, som udfoldes i dåbslivet, ja – det er at benægte den kraft, som de troende gives at tjene med i denne almindelige præstetjeneste.

Først, hvor det almindelige præstedømme fungerer, får det særlige embede sin rette plads som tjeneste ved siden af andre tjenester. Og, når det virkelig er vor erfaring, at den ene og samme Ånd tildeler enhver sin særlige gave (1. Kor. 12, 11), og at vi alle således er Kristi legeme og hver for sig hans lemmer (vers 27), forstår vi, at der også blandt disse lemmer er nogle med ledelsestjenester: apostle, profeter, evangelister, hyrder og lærere (Ef. 4, 11; smlg. 1. Kor. 12, 28), uden at al kraft og virke samles i det særlige præsteembede – dette er jo blot givet for at gøre de hellige fuldt beredte til deres tjenestegerning: at opbygge Kristi legeme, indtil vi alle når frem til at være ét i troen på og erkendelsen af Guds Søn, til mands modenhed og det mål af vækst, da vi kan rumme hele Kristi fylde (Ef. 4, 12-13).

Så sandt som de kristne døbes til en tjeneste i Kristi legeme, må også nådegaverne være en naturlig del af dåbslivet; hvis nådegaverne mangler i en menighed, hvis Ånden ikke giver sig til kende, så mangler der noget afgørende af den virkelighed, som dåben lukker op for. Så er der behov for nogle apostle, der kommer ned og lægger hænderne på de troende, for at Ånden må frigøres i denne menigheds medlemmer og det karismatiske aspekt af dåben blive aktuel virkelighed (Apost. Gern. 8, 14-18).

Dette er så vigtigt, fordi vor sendelse til verden med evangeliet om Guds rige først finder sin stadfæstelse fra Gud, når Han lader tegnene ske ved sin Ånd. Så forstår mennesker, at Jesus er nær i sit folk, og at talen om det evige liv ikke er en tom snak, for man ser jo, at fordærvmagternes herredømme brydes: f. eks. når syge bliver raske, når syndere vender om, når onde ånder drives ud.

For at give denne side af dåbslivet en mulighed for at udfoldes er der mange steder, hvor den karismatiske fornyelse er brudt frem, opstået bedefællesskaber. I Tyskland taler man om karismatiske gudstjenester 15), og i de engelsksprogede lande, herhjemme og mange andre steder opstår bedekredse 16). Formålet er, at nådegaverne kan komme til udtryk og prøves, for at Kristi legeme kan opbygges. Der er i USA en tendens til, at bedefællesskaberne vokser til egentlige fællesskaber: communities med mange medlemmer, og som rummer alle et menighedslivs funktioner, og hvor medlemmerne er forpligtede på fællesskabet 17). Ud af dette opstår let nye menigheder i form af "floating parishes", hvor idealet i stedet skulle være, at de lokale menigheder fornyes til at være egentlige fællesskaber. Dette er næppe et problem herhjemme endnu, men det kan komme. I bedemøderne opstår nemlig en organisk ledelse svarende til de embeder, Paulus omtaler: apostle, profeter, evangelister, hyr-

der og lærere, og det er derfor væsentligt at få gennemtænkt spørgsmålet om forholdet mellem dette nye organiske og åndsbårne embede og kirkens hidtidige embede. I alt fald rejser fornyelsen det spørgsmål til kirkerne, om det overleverede embede er degenereret derved, at det ikke er en mands karismatiske udrustning, der bestemmer embedsbesættelser, men andre embedet uvedkommende ting, f. eks. en embedseksamen fra Universitetet. Embedet kan heller ikke udøves ret, hvor en person i sig sammenfatter alle de funktioner, som nævnes i Efeserbrevet. Skal en menighed egentlig ikke ledes af ligeså mange personer, som der er funktioner? Tvinger ikke det bekendelsesgrundlag, der ligger gemt i ordinationsritualerne for præster og biskopper, til en gennemtænkning heraf? Hvordan skal vi forstå, at disse ritualer citerer Efeserbrevets embedsordning og henviser dertil i bønner efter intimationstalen? Den karismatiske fornyelse rejser altså ved at fremhæve det karismatiske aspekt af dåben og dåbslivet spørgsmålet om et differentieret embede, og om embedsbærerne har den rette åndsudrustning i form af nådegaver til sin tjeneste. (Dette skal ikke forstås sådan, at en præst ikke kan have nådegaver, som ikke er kommet til udfoldelse endnu, og at han ikke kan vokse i sin tjeneste).

På den anden side må kirkens enhed bevares, og derfor må det nye embede underordnes kirkens embede, indtil dette fornyes indefra eller udelukker den menighed, Herren samler sig ved Ånden. Dette finder bl. a. sin prøve i nadverspørgsmålet. Hvis ikke kirkens nuværende embede står for nadverfejringen, og hvis det nye embede i dets sted uden ordination påtager sig sakramentets administration, så er der sket en kirkedannelse. Fornyelsen må aldrig tage et sådant skridt af sig selv, og dog bør vi være forberedte på, at de åndsfulde bekendelses- og bibeltro kristne vil blive udelukket af kirkesamfundene, som enten er blevet verdslige

magtapparater under et pseudoreligiøst fortegn eller service-organer i statsforvaltningen. Når denne udelukkelse sker, er tiden inde til en ny menighedsdannelse.

Den katolske karismatiske fornyelse har under indtryk af problemer som her skitseret indordnet pinseoplevelsen under hele kirkens sakramentforståelse; det er så meget vigtigere for den katolske kirke, som også andre sakramenter end dåb og nadver for den berøres af fornyelsen: bodens sakramente, de syges salvelse, ordinationen. Håndspålæggelse er derfor i den karismatiske fornyelse ikke et nyt sakramente eller en magisk handling, men et synligt udtryk for fællesskabet i bønne og for den åndelige enhed i fællesskabet, når der bedes om "ånds-dåb" eller helbredelse m. m.¹⁸⁾ Således kommer fornyelsen ikke i konflikt med kirkens lære om sakramenterne og med det kirkelige embede.

Skal kirkens enhed bevares, må vi spørge, hvor er der mulighed for, at det karismatiske aspekt af dåben kan finde sin udfoldelse indenfor rammerne af vor kirke? Ligesom vi tidligere pegede på bodens centrale placering i vor kirkes bekendelse, må vi nu fremhæve, at f. eks. både ordinationsritualerne og brudevielsesritualet taler om en fornyelse af dåbens nåde, idet man her også kan forstå håndspålæggelsen i sammenhæng med håndspålæggelsen ved dåben, hvor der jo bedes om, at Gud ved sin nåde må bevare os til det evige liv¹⁹⁾. Den nåde bliver konkret ved de specielle tjenester i menigheden, som nu begyndes med ordinationen eller ægteskabet. Men også omsorgen for de syge, som kommer til udtryk i biskoppernes vejledning i afsnittet "Syge med nadverens sakramente at betjene" 20), åbner for en tjeneste med nådegaverne indenfor den nuværende kirkeordning. Der er altså en række muligheder for at udbygge forståelsen for og brugen af nådegaverne som en udfoldelse af dåbens karismatiske aspekt, og disse muligheder må ik-

ke forsømmes.

FORENET MED JESUS KRISTUS
Vi har modtaget Ånden som dåbslivets indhold, for at vi kan blive helt ét med Jesus Kristus frem mod den endelige underordning af alle ting under Jesus som skabningens hoved, hvor han så til sidst selv underlægger sig Faderen, for at Gud kan blive alt i alle (1. Kor. 15, 28).

I dåben blev vi ét med Jesus i hans frelsende død. Fra nu af gælder det, at det ikke længere er mig, der lever, men Kristus, der lever i mig (Gal. 2, 20), Kristus bor ved troen i vore hjerter (Ef. 3, 17). Men dette Kristi liv i os er ikke blot som mystikerens møde med Gud eller sværmerens oplevelse af det indre lys, nej – det er noget, som gælder enhver, som tror. Det er jo netop en sakramental gave, at vi er forenede med Jesus Kristus; det er hans frelsende gerning, der er grundlaget for denne enhed med ham. Men også denne frelseskendsgerning skal modtages i tro og blive aktuel virkelighed, og for Paulus er det en så stærk virkelighed, at han taler om at lide med Kristus, ja i sit eget liv at fuldende Kristi lidelser (Rom. 8, 17; Fil. 3, 10; Kol. 1, 24). For Paulus samles det: at vi i dåben får Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv i dette: at vi i dåben er delagtige i Jesu død og opstandelse. På samme måde samles også dåbslivet med boden og den etiske livsførelse og nådegaverne og tjenesterne i dette: at vi erfarer enhed i Kristus – ikke alene den enkelte troendes enhed med ham, men alle troendes enhed med ham og i ham; hans legeme er ham selv (sm. lgn. 1. Kor. 12, 12).

Men her er vi også ved det punkt, hvor vi fra dåben må rette blikke mod nadveren, for ved nadveren sker en forkyndelse af Kristi død, til han kommer (1. Kor. 11, 26). Nadveren leder fra delagtigheden i Jesu frelseshistoriske handling til fuldendelsen ved genkomsten. Vi har set, hvordan dåbsli-

vet er en stadig tilegnelse af dåbens nåde, og dog kan dette liv føre til den enkeltes optagethed af sig selv og sine egne fremskridt, som det f. eks. skete i Korinth, hvor man var så optaget af sine egne nådegaver og oplevelser – eller det kan føre til en anden selvoptagethed, nemlig: modløsheden, fordi der stadig er noget, som skal forvandles: bliver jeg aldrig fuldkommen? – og der, hvor man kommer til kort, opstår en lære, der fastholder mennesket som en synder, og som derfor lammer enhver mulighed for helliggørelse. Spørgsmålet er: hvordan skal vi leve dåbslivet, når det, vi er blevet til i dåben, Guds børn, alligevel ikke kommer fuldt ud til udtryk, og dette liv er en stadig kamp? Da er det Helligånden peger på Jesus og siger: I er ét med Jesus, både i hans død og opstandelse, men I lever mellem to tidsaldre: den gamle syndens tid og Hans nye herligheds og fuldendelsens tid. Derfor skal Hans død stadig forkyndes, hver gang I fejrer nadveren, for her tilbydes fællesskab med Jesus, sådan som det er muligt her i tiden mellem tidsaldrene: Jesus tilbyder os stadig sit fællesskab, og hver gang vi bryder brødet og drikker vinen, er det fællesskab om og delagtighed i Jesu legeme og blod (1. Kor. 10, 16), men dette fællesskab og denne enhed med Kristus Jesus rækkes os under et dække.

Vi er virkeligt med Jesus steget op til et nyt liv (Kol. 2, 12) og en ny livsførelse og til udøvelsen af nådegaverne, og dog er dette ikke den guddommelige herligheds fulde liv. Vi er begravet med Kristus og skal derfor også leve med ham (Rom. 6, 8), men dette liv skal leves i kraft af Hans Ånd, som oprejste Jesus fra de døde, og da denne Ånd bor i os, skal Han også levendegøre vore dødelige legemer ved Ånden (Rom. 8, 11). Ufuldkommenheden består i, at vi i denne mellemtid lever i forkrænkighedens verden, og dog har vi midt i denne verden modtaget Ånden som pant på vor arv (Ef. 1, 14); vi er beseglede med Ånden til forløs-

ningens dag (Ef. 4, 30), og med Ånden råber vi allerede nu til Gud som børn til deres far: Abba! (Rom. 8, 15), og dog har vi blot denne Ånd som en førstegrøde og sukker selv med skabningen efter det fulde sønneskab hos Gud (Rom. 8, 32). Vi er altså sønner og døtre, for ved Ånden råber vi "Abba! Far!", men vi har endnu ikke fået hele arven. Men når vi har fået Ånden som pant, er det, for at vort liv skal forvandles ved at se Herrens herlighed til at bære det samme herlighedsbillede fra herlighed til herlighed, eftersom det kommer fra Åndens Herre (2. Kor. 3, 18). Alt dette fastholdes konkret i nadverens sakramente, for her er det Ånden, der giver os fællesskab med Jesus allerede nu i ventetiden før Herrens genkomst; Ånden giver os rejsekost på vejen til Guds rige og er selv pantet på fuldendelsen hos Gud.

Derfor værdsættes nadveren også højt i den karismatiske fornyelse, hvor den er sund, ja fornyelsen medfører ofte en fornyelse i det sakramentale liv. Nadveren mødes ligesom dåben med en ny forventning om virkelig at modtage Guds gaver her²¹⁾. Nadveren hjælper os til at fastholde Guds initiativ og handlen som det afgørende, når dåbslivet udfoldes i vore liv. Det er ikke vore følelser og handlinger, endelige ritualer eller ritualløshed, der giver os et møde med Kristus, men det er Gud som handler i Helligåndens kraft. Derfor kan man spore en interesse i den karismatiske fornyelse for den liturgiske bevægelse og rekonstruktionen af nadverbønnen i mange kirkesamfund, ikke mindst epiklesen, d. v. s. nedbedelsen af Ånden over brød og vin. Den liturgiske fornyelse opfattes som en vejbereder på det intellektuelle og teologiske område for det, som nu opleves og erfares i fornyelsen²²⁾. Eller som det udtrykkes i en artikel i Theological Renewal: "Eftersom kristenlivet er et liv i fællesskab, i Kristi legeme, og eftersom dette fællesskab gives og opretholdes ved Guds Ånd, er sakramenterne, som omgiver

og opretholder fællesskabslivet, særlige lejligheder for Åndens påkaldelse... I nadveren skal der være en bøn for de særlige goder, som bevirkes ved den åndelige tagen næring til sig fra Kristus – goder, som således gives af Ånden" 23). Derfor kritiseres Cranmers nadverritual for sin manglende henvisning til Ånden, en kritik som også kunne gælde Folkekirkens officielle nadverliturgi fra 1912. Set fra et karismatisk synspunkt er det derfor farligt at gå liturgikommisionens veje bort fra kirkens enhed i nadverfejring og -forståelse, hvor ellers Prøveritualbogen ligesom mange andre højmesseforslag tidligere gik enhedens og Åndens vej. Bemærk, hvordan Prøveritualbogens nadverbøn fører os fra det historiske til fuldendelsen i Kristus; ved Helligånden modtager vi nu mellem tidsaldrerne allerede Kristus og er ét med ham: "Lovet være du, hellige Gud og Fader, fordi du friede os ud af mørkets magt og førte os over i din elskede Sønns rige. Vi mindes med taksigelse hans bitre lidelse og død, hans sejrige opstandelse og himmelfart og forventer hans komme i herlighed. Vi beder dig: send din Helligånd over os og dette måltid. Giv os i tro at modtage vor Herres Jesu Kristi legeme og blod og derved få del i hans fuldbragte offer til syndernes forladelse. Lad os ved hans kærlighed vokse i enheden med alle troende og samles med din menighed, når du fuldender den i dit rige" 24).

EN FORNYELSE VED GUDS HELLIGE ÅND

Ånden udgydes ikke tilfældigt, og mennesket er ikke herre over den. Ånden ikke identisk med alt, hvad der kalder sig åndeligt: oplevelser, religioner, tanker, ritualer, ord, ordninger, bedemøder o. s. v. Ånden – Guds Ånd – leder til Jesus Kristus og til fællesskab med Ham i Hans død og opstandelse for os og i fuldendelsen ved Hans andet komme, da Han skal underlægge sig alt. Derfor må enhver ånd bedøm-

mes efter, om den peger på Jesus og bekender Ham som Kristus, Guds Søn, som kom i kødet for at frelse os (jfr. 1. Johs. 4, 2). Dette gælder også den karismatiske fornyelse: forkynnder den mennesket eller Guds Søn? Hvis fornyelsen forkynnder Jesus Kristus, hjælper den os til Ham, så at frelsen bliver virkelighed i vore liv. Netop derfor må fornyelsen orienteres ud fra sakramenterne: dåb og nadver, hvis det virkeligt er opbyggelsen af et Kristus-fællesskab ved Ånden. Den karismatiske fornyelse forstår imidlertid sig selv som en fornyelse af dåbslivet og ønsker at være et redskab for, at dåbens gaver bliver aktuel virkelighed i de troendes liv. Ligeledes så vi også en udtalt tendens både i den katolske og den anglikanske del af fornyelsen til at forstå nadveren som noget afgørende for det fulde fællesskab i Kristi legeme. Således lever den karismatiske fornyelse mellem dåb og nadver, eftersom den troende gennem fornyelsen i fællesskab med andre kristne tager virkeligt imod alt, hvad Gud giver os i sakramenterne: Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv, barnekår hos Gud, fællesskab med Jesus. Fornyselsen ved Helligånden hjælper den enkelte og fællesskabet til at erfare frelsens virkelighed. I alt dette erfares Ånden også som kærlighedens Ånd, der giver os enhed i Kristi legeme. En gensidig kærlighed mellem kristne af forskellig baggrund gør det muligt at modtage Guds gave i hele Kristi legemes fylde. Kærligheden mellem de kristne gør ikke de dogmatiske forskelle til intet, men leder os tværtimod til ved Ånden at hjælpe hverandre videre frem i erkendelsen af Åndens og Kristi gerninger – også i de forskellige traditioner.

NOTER

- 10) Rudolf Schnackenburg: Baptism in the Thought of St. Paul. Basil Blackwell, Oxford 1964. S. 192.
- 11) M. Basilea Schlink: Boden – et lykkeligt liv. Lohse 1971.

- 12) Kilian McDonell, O. S. B. and Arnold Bittlinger: The Baptism in the Holy Spirit as an Ecumenical Problem. Notre Dame, Indiana 1972. S. 1-26.
- 13) I København har en fælleskirkelig gruppe for karismatisk fornyelse således indbudt til bods- og lovsangsdage august 1975 og Store Bededag 1976.
- 14) Citeret efter Svend Lørfeldt: Lutherbogen. Lohse, København 1967. S. 112.
- 15) Helmut Donsbach, Wilhard Becher u. a.: Wir üben Gemeinde. Rolf Kühne Verlag, Kassel 1975. S. 63-74.
- 16) Jim Cavnar: Prayer Meetings. Dove Publications, Pecos, New Mexico 1969.
- 17) Stephen B. Clark: Building Christian Communities. Ave Maria Press, Notre Dame, Indiana 1974 (fifth printing).
- 18) Theological and Pastoral Orientations op. cit. S. 57.
- 19) Jeg har tidligere udtrykt, at håndpålæggelsen og bønner efter dåben ikke har nogen udtrykt åndsmedde-

lende karakter i Folkekirkens dåbspraksis. (Tvinger den nuværende situation kirken til en ny initiationspraksis og -forståelse? Præsteforeningens Blad nr. 15 og 16, 1975). Her er dog et svagt udtryk for dåbens karismatiske aspekt, når der bedes om, at Gud vil styrke den døpte med sin nåde til det evige liv. Der bedes altså om, at dåbens gave må udfoldes i den troendes liv efter Guds nåde; dette er umuligt uden Helligånden, hvorfor den samme bøn understreger, at der i dåben har fundet en ny fødsel sted af vand og Ånd.

- 20) Dette ligger i forlængelse af Kirkeritualets bestemmelser, som dog også kendte en udvidet omsorg for de syge, f. eks. også retningslinier for eksorcisme.
- 21) Dorothy and Kevin Ranaghan, op. cit. S. 33.
- 22) Renewal No. 64, 1976. S. 11-13.
- 23) Theological Renewal No. 2, 1976. S. 10.
- 24) Forslag til ritualbog for den danske evangelisk-lutherske folkekirke 1963, s. 33f.

DEN GAMMELKATHOLSK KIRKE

I NUTIDENS ØKUMENISKE SAMMENHÆNG
AF PASTOR ERNST-WILHELM HEESE, NORDSTRAND

DE gammelkatholske kirker er, ligesom Skandinaviens lutherske kirker, døtre af Vesterlandets latinske kirke. Deres selvstændige eksistens skyldes en række spaltninger fra den romerske moderkirke, som fandt sted til forskellige tider i kirkehistorien og af forskellige grunde. Det drejede sig ikke om adskillelse på grund af egenrådighed og for at oprette skismatiske modkirker,

men på grund af det apostolsk-bibelske vidnesbyrd, som fædrene forstod det, og for at skaffe et kirkeligt hjemsted til dem, der af bestemte grunde så sig skilt fra moderkirken.

Alle gammelkatholikkers "moderkirke", om jeg så må sige, er den ærværdige kirke af Utrecht i Nederlandene. I Holland blev tilhængerne af den retmæssige ærkebiskop af Utrecht og af den lokale gejstlighed skilt fra den

romerske stol i begyndelsen af det 18. århundrede i forbindelse med stridighederne om Jansenismen (augustinisk nådelære). Valget af Cornelius Steenhoven til ærkebiskop, som Utrecht-kapitlet havde foretaget, og hans bispevielse ved Mgr. Dominikus Maria Varlet, titulærbiskop af Babylon, blev forkastet af Rom. Dermed var bruddet mellem Utrecht og Rom fuldstændigt. Siden har der i Holland bestået den lille "Romersk-katholske kirke af det gammelbiskoppelige kleresi" (Utrecht-kirken) og den talmæssigt stærke, Rom-tro katholske kirke, som først i forrige århundrede har fået sit eget hierarki. Men Utrecht-kirkens egentlige kald skulle først opfyldes efter 1870, da den til Mellemeuropas unge gammelkatholske kirke, der var under dannelse, formidlede det historiske bispeembede i den apostolske sukcession, som heller ikke Rom trods al polemik nogensinde havde bestridt, den havde. Således blev Utrecht for den unge gammelkatholske kirkefamilie til det hvilende midtpunkt og kirkelige centrum.

Efter 1. Vatikaner-koncil i 1870 og i afvisning af de dengang definerede pavedogmer (infallibilitet ex sese og universaliepiskopat) rejste der sig en kirkelig-theologisk modstand, som i Tyskland, Schweiz og Østrig førte til oprettelse af selvstændige bispedømmer og landskirker for de katolikker, der holdt fast ved den gammelkatholske tro, og som så sig ladt i stikken af deres moderkirke.

Denne gammelkatholske modstand er særligt knyttet til navnet på den bekendte München-kirkehistoriker Ignaz von Döllinger. Som deres første biskop valgte de tyske gammelkatolikker Josef Hubert Reinkens, der fik den kanoniske vielse af biskop Heykamp fra Utrecht-kirken. Mgr. Reinkens i den konsekrede den første "Christ-katholske" biskop i Schweiz, professor Dr. Eduard Herzog.

Omkring århundredskiftet dannedes der i forskellige slaviske folk katolske nationalkirker, som ligeledes stil-

lede sig på et gammelkatholsk grundlag, således blandt polakkerne i Amerika, i Polen selv og i Jugoslavien.

UTRECHT - UNIONEN

Alle disse talmæssigt små kirker blev sluttet sammen i den i 1889 grundlagte "Utrecht Union". Ærkebiskoppen af Utrecht fører forældet i den internationale gammelkatholske bispekonference (IBK). Han indehaver stillingen som "primus inter pares" blandt sine medbiskopper og udøver kun sine egentlige metropolitantrettheder inden for den nederlandske kirke. I Utrecht Unionen bliver de enkelte medlemskirkers selvstændighed og særpræg betonet meget stærkt, uden at det går ud over det selvfølgeligelige fællesskab og enheden i den gamle katholske tro!

Til Utrecht Unionen hører idag: Den gammelkatholske kirke i Nederlandene, "Das Katholische Bistum der Alt-Katholiken in Deutschland", "Die Christ-katholische Kirche der Schweiz", "Die Alt-katholische Kirche Oesterreichs", "The Polish National Catholic Church in America" (den er den talmæssigt stærkeste medlemskirke i Utrecht Unionen), Den polsk-katholske kirke i folkerepubliken Polen, såvel som de små gammelkatholske menigheder i Tjekkosllovakiet og i Jugoslavien. Der til kommer "Mission Vieille-Catholique de France" (med sæde i Paris) og for nylig den gammelkatholske menighed i Malmø med anneksmenighederne i Ängelholm og Stockholm. Man regner med i alt ca. 500.000 gammelkatolikker i kristenheden. Alle kirker i Utrecht Unionen er præget af en udtalt minoritetsbevidsthed og en stærk diasporakarakter.

REDSKAB FOR GENFORENING

Man kunne spørge, hvilken mening og hvilken forjættelse det i dag i kristenheden kan have at bekende sig til en så lille gruppe af kirker og blive deri. Er de engang sikkert graverende grunde til adskillelse stadig til stede? Eller har 2. Vatikaner-koncil med sine refor-

mer, med den stærkere betoning af bispeembedets kollegiale karakter, ikke lukket døren op til en genforening?

Men dermed stilles spørgsmålet om gammelkatholsk kirkeligheds eventuelle "proprium". Dette har Döllinger for mere end 100 år siden betegnet således: de gammelkatholske menigheder skal optræde som synlig protest mod 1. Vaticanums pavelærdomme (og disse er også efter 2. Vaticanum stadig som gravamina af kirkeadskillende virkning), de skal stræbe efter fornyelse på grundlag af kilderne fra det første årtusindes gamle, endnu udelte kirke, og sluttelig tjene som redskab for en kommende genforening af kristenheden.

"Adskilt for enhedens skyld", således har én ganske træffende beskrevet den gammelkatholske sær eksistens. For vi har jo netop ingen særbeholdelse (hverken en augsburgsk eller en piansk!), og Utrecht-erklæringen af 1889 er nok hos os en slags grundlags-erklæring om vores kirkelige bestræbelse, men netop intet bekendelsesskrift, ingen confessio fidei.

Det særegne ved den gammelkatholske tro består netop i ikke at have noget særegent! For vi påberåber os den hele tro i den hele, udelte kirke, for dens adskillelse i øst- og vestkirke, den hele hellige Skrift, den hele uforfalskede apostolske tradition, den gammelkirkelige ordning af embedet i dets urgamle treleddede deling i bispe-, præste- og diakonembede og den gammelkristelige gudstjeneste, der kender ordets bord og sakramentets bord. De gammelkirkelige bekendelser, den apostolske, nicænokonstantinopolitanske og den såkaldte athanasianske, ligesom grundafgørelserne på de syv økumeniske konciler er vedblivende gyldige retnings- og fikspunkter for den apostolsk-katholske tro. Kort sagt: hvis man søger efter et motto for den gammelkatholske trosforståelse, så finder man det bedst i Vincent af Lerinums bekendte kanon: "Id teneamus quod ubique, quod semper, quod ab

omnibus creditum est, hoc est enim vere proprieque catholicum!"

"Katholsk" er da heller ikke for os nogen konfessionsbetegnelse (lige så lidt som "evangelisk" er det!), men det gamle æresnavn for Kristi kirke. For den er den kirke, der universelt og overalt, på hvert et sted, lever og tror "i overensstemmelse med det hele" (= kat'holon).

Selv om så også den gammelkatholske kirkes fædre havde indført reformer efter adskillelsen fra den romerske stol, på områder som disciplinen (f.eks. afskaffelse af pligtcelibatet) og gudstjenesten (liturgi og sakramentforvaltning på modersmålet), så sigtede de ikke dermed på en kirkelig liberalisme, men på den allerede af Döllinger påpegede fornyelse ud fra de uforfalskede kilder. Desuden er en vis lidenskabelig fastholden ved "et kristen menneskes frihed" i tros- og samvittighedsafgørelser vedblevet at være en arv i gammelkatholsk kirkelighed. Men ikke en frihed i liberal, borgerlig forstand, derimod en frihed som det sømmer sig et Guds barn over for det bibelske budskab. Hvis man vil, kan man med Friedrich Heiler kalde det en "evangelisk catholicitet".

Så længe den hele gammelkatholske troserfaring hverken i romerkirken i dag eller i reformationskirkerne finder et sandt hjemsted, må der også nu og i fremtiden teologisk set tilskrives den gammelkatholske kirke en eksistensberettigelse. Herud fra – og ud fra Döllingers ansats – giver der sig en særlig økumenisk opgave og forpligtelse for gammelkatholicismen. Vi er fra begyndelsen af medlem af Kirkernes økumeniske Råd i Geneve (WCC) og af de tilsvarende økumeniske organisationer på national- og regionalplan. Pfarrer Dr. Hans Frei, Bern i Schweiz, er gammelkatholsk medlem af WCC's centraludvalg.

2. VATICANUM

Vort forhold til Rom har længe været meget spændt, som man kan tæn-

ke sig, selv om Utrechterne allerede på det berømte Provincialkoncil i Utrecht år 1763 havde gjort et alvorligt forsøg på udsoning. Her bragte først 2. Vatikaner-koncil en ændring. Et dokument, det såkaldte "Zürcher Nota", skal regulere de to kirkers fremtidige forhold ved siden af og med hinanden, hvorved der er tænkt på et begrænset sakramentfællesskab i nøds- og særtilfælde. Men mange steder, særlig i Holland, går man allerede i dag i praksis ud over grænserne af Zürcher Nota, så vidt som til interkommunion og intercelebration. Det hænger naturligvis også sammen med den særlige vej, den romerske kirke i Holland har betrådt siden 2. Vaticanum. I Tyskland er man endnu langt fra så vidt.

I en erklæring fra de gammelkatholske biskopper i året 1970 om paveembedet blev dette beskrevet som et "enhedens tegn", og der blev talt om en "enhedens Petrustjeneste", der historisk set er tilfaldet biskoppen af Rom. Et sådant udsagn er imidlertid langt fra noget skridt hen imod anerkendelse af en pavelig ufejlbarhed og af universalepiskopatet! Alligevel er der i sakramentslæren ikke nogen uovervindelige hindringer mellem os og Rom.

ORTHODOKSE OG ANGLIKANERE
Til østens orthodoxe kirke har vi fra begyndelsen haft ret gode forhold, hvilke allerede går tilbage til Bonn-unionskonferencerne af 1874 og 1875, som Döllinger havde tilskyndet til. For nogle år siden har den internationale, blandede, gammelkatholsk-orthodoxe kommission påbegyndt sit arbejde. Det må håbes, at de orthodoxe kirkers planlagte "Store Hellige Synode" med en fastslået trosenhed også vil kunne proklamere et faktisk kirkefællesskab. (I øvrigt: gammelkatholikerne har som den eneste kirke i vesten igen taget "filioque" ud af trosbekendelsen!)

Siden 1931 har vi haft interkommunion (= full communion) med Englands kirke og alle andre anglikan-

ske kirker. Det har i praksis allerede for længe siden ført til mange gensidige forbindelser, til theologiske konferencer og konsultationer og til gensidig bistand mellem anglikanske og gammelkatholske præster. Vi må være taknemlige for de mangfoldige inspirationer og tjenester på det åndelige livs område, som vi efter 2. verdenskrigs slutning har modtaget fra anglikanerne. Desværre er der i den seneste tid kommet mørke skyer på denne interkommunions himmel. Efter at The Episcopal Church i USA 1976 i Minneapolis har bifaldet ordination af kvinder, har vore brødre i The Polish National Catholic Church in America erklæret den hidtil bestående interkommunion for "hvilende". Hvis også Englands kirke skulle bifalde kvinders adgang til præsteembedet, så kunne det også få følger for interkommunionen med gammelkatholikerne! I en officiel erklæring har vore biskopper for nylig afvist kvindeordination.

BRODERLIGT FORHOLD
Til de lutherske kirker består der egentlig overalt et ret godt og broderligt forhold, særligt naturligvis til de lutheranere, der "holder fast ved den gamle tro" og plejer et intensivt sakramentalt liv. På Virringkonventet i Danmark og hos Fraternitas Corporis Christi føler forfatteren af disse linier sig helt hjemme. Med det evangeliske Michaelsbruderschaft er der i Tyskland mange steder knyttet snævre forbindelser. Næsten overalt får vi lov til dér, hvor vi ikke har egne gudshuser, at holde vore gudstjenester i lutherske kirker. Vi har som gammelkatholiker aldrig styret en modreformatorskurs og har aldrig lyst vore med kristne fra de reformatoriske kirker i band. For efter vor selvforståelse er vi kirke i den fulde, men ikke udelukkende betydning af ordet. Således håber vi også på et godt, broderligt forhold mellem gammelkatholikerne i Sverige og Svenska Kyrkan, i det mindste på dens høj Kirkelige fløj.

Jeg vil gerne slutte med et ord af biskop Dr. Urs Kury, den nyligt afdøde 3. christkatholske biskop i Schweiz:

"Vi er endog overbevist om, at der fra vor kirke, når den over hele linien konsekvent går frem ad denne fundamentale fornyelsens vej, vil udgå en ny tiltrækningskraft på lige-sindede i andre kirker, som vi som 'ægte katolikker' på den gam-

le og ene kirkes grund i evangeliets ånd til enhver tid er parate til at sammenslutte os med".

24. februar 1977

Den hellige apostel Matthias' dag
Pastor Ernst-Wilhelm Heese
D-2251 Nordstrand
St. Theresia

Oversat fra tysk af Olav Fog

"BERNEUCHENER DIENST" OG "MICHAELSBRUDERSCHAFT"

AF FRU MARGIT DECKERT, STRIB

BLANDT de mange kredse, der ved kristen forbundethed vil være en hverdagshjælp, dér hvor man nu står, er de talstærke "Berneuchener kredse" i Tyskland. De er for en gangs skyld ikke noget nyt, men noget slidstærkt og samtidig spillevende!

Men "Berneuchen" - hvad er det?

Det var navnet på et "riddergods" i landsdelen Neumark i den prøjssiske provins Brandenburg. Fra 1923 mødtes der ivrige unge kristne, mest "jugendbewegte", teologer og lægfolk, til drøftelser af kirkens situation. Man var godsejerens gæster, for denne var medinteresseret.

Blandt de unge teologer var navne, der skulle få varig betydning: Wilhelm Stählin, Paul Tillich, Ludwig Heitmann, Karl Bernhardt Ritter og snart derefter mange andre. Rudolf Spieker f. eks. fik sin store betydning - sammen med Heitmann - for Hamburg.

Det, der bevægede én, var, hvordan det var muligt at levendegøre den almindelige evangeliske kirke, der var sunket ned til at være bare tradition og "service-station"! Vejen syntes at gå over en levendegørelse af det liturgiske og økumeniske: nye gudstjenesteformer ved morgen- og aftenbøn i kirken, også på hverdage, frem for alt

"Wochenschluss-Feier" blev et begreb og fik en form, en liturgisk gudstjenesteform, der viste sig at være uhyre frugtbar, lægende og samlende, ikke mindst for urolige og foruroligede storbymennesker. - Og hvem var efterhånden ikke storbymenneske?

Det, der foregik i kirken, måtte angå det hele menneske, ikke bare forstanden eller et øjeblikks følelser. Det kristne måtte have strålekraft ud i hverdagen, ja kraft til at forme denne. Derfor kunne man ikke nøjes med bare en søndagstime i Guds hus. Og kristent ansvar omfattede ikke bare den enkeltes hverdag, men dermed jo også hele nationens, ja hele menneskehedens.

At disse "Berneuchener"-kredse, som alle andre kristne kredse, skulle få så hårdt brug for skærpet ansvarsfølelse og for indre styrke i de nære år fremover, ved vi, der nu ser tilbage på årene omkring 1930.

1926 udkom "Das Berneuchener Buch", et dokument og en milepæl for mange. - 1932 opstod det evangeliske "broderskab", "Die Michaelis-Bruderschaft" og siden "Berneuchener Dienst", en støttekreds, lægfolk og teologer, spredt ud over almindelige folkekirken menigheder i hele Tyskland og også andre steder.

For at styrkes i det daglige ved at

være i et sådant, spredt fællesskab af lagde mennesker, mænd og kvinder, der ønskede at indgå i "Berneuchener Dienst" foran kirkens alter og dennes præst et løfte om at være forpligtet til følgende:

ORDENSREGLER FOR MEDLEMMER AF BERNEUCHENER DIENST

- 1) Jeg ved, at mit liv behøver faste tider til ro, tavshed: en samlen sig. – Jeg vil være trofast i at føre mit liv i en sådan ordnende rytme.
- 2) Jeg vil ikke lade noget forhindre mig i dagligt – efter en fastlagt plan – at læse i Den Hellige Skrift.
- 3) Jeg vil dagligt prise og takke Gud, jeg vil bede Ham om at komme til erkendelse af Hans sandhed og vilje. Jeg vil i bøn lade mig ordne, rense og styrke. Jeg vil også i bøn og forbøn tænke på de mennesker, jeg er forbundet med, min kirke, mit folk.
- 4) Jeg vil, så vidt det er mig muligt, tage del i det stedlige menighedsliv; gå til kirke, gå til alters. Jeg vil være parat, når og hvor der er brug for mig.
- 5) Jeg vil gøre mig al umage med at føre mit hele liv, alt, hvad jeg siger og gør, i ansvarlighed overfor Gud. Jeg vil undgå uorden og uret; og alle, som har brug for min hjælp, vil jeg tjene for Kristi skyld.
- 6) Jeg er villig til at høre på og rette mig efter en sjælesørgers råd; jeg ved, at Kristi Legemes lemmer bør være under en tugt, de må råde hinanden og også revse hinanden for helhedens og Kristi hellige navns skyld.

RETRÆTESTEDER

Mange kristne kredse har virkelig været forudseende m. h. t. at ofre privatpenge på oprettelse og vedligeholdelse af retrætesteder. De har, netop ud af det centrale (Kristus, bibellæsning og oplevet liturgi i dagens fælles tidebønner) forstået, hvad samtiden, de stod i, frem for alt trængte til. Sådan kom de til at virke "for fremtiden", for

den tid, der er blevet nutid nu. – En skov er vokset frem: hvad der plantedes for en menneskealder siden står nu dér sammen med alt det nyplantede, virkelig et trøsterigt og opmuntrende tegn, hvor indtil tre generationer mødes, og det på højt plan og om væsentlige ting.

Båret af de vidtudbredte Berneuchener kredse er "Kirchberg", det evangeliske kloster i Sydtykland, stedet for så megen økumene – også da dette ikke var "in"! – økumene og dybe samtaler mellem lægfolket i alle dets professioner og teologer; dette sted er et i årenes løb genopbygget gammelt kloster (det var blevet til stenbrud).

"Kloster Kirchberg" er som den værdige, erfarne ældre bror i forhold til Ansverushaus. "Kloster Kirchberg", nær Horb i Neckardalen, men højt beliggende oppe i Rauhen Alb, voksede frem – efter at have haft sine forløbere andet steds i Tyskland – siden 1958 til at få sin nuværende, imponerende og formålstjenlige skikkelse; imponerende, fordi privatinitiativ og offervilje byggede alt op; formålstjenlig, fordi ensomhed og vidt udsyn nu er forenet omkring en gammel ærværdig fint restaureret kirke med dens munkegang og de moderne værelser og opholdsrum i den skønne gamle ramme.

Kloster Kirchberg gav mange refugier, også Ansverushaus, sine erfaringer med på vejen. Bare diskussion er ikke nok til at bevæge verden! Bare rekreation i form af at dase – eller tænke tiden hen – er heller ikke nok til at hele og helbrede nutidig forfløjethed! En vis orden, fælles rytme med andre viste sin store helbredende formuenhed. I alle samtaler, foredrag og diskussioner bringer dagligdagens 3 til 4 korte gudstjenester (tidebønnerne) afbrydelse af det, der let bliver for personligt, for ophidset, for snævert. – På velgørende måde vokser objektiviteten, selv hos de mest ivrige! Småt og stort, uvigtigt og vigtigt bli'r at kende fra hinanden.

Alt sådant sker indenfor de mange

store og små refugiers mure, også i Ansverushaus i Aumühle. Og det er ikke de gamle, der nu nyder frugterne og rekreerer sig i gammelfolkskreds dér. Det er unge og folk af nutidens "bedste alder", der præger de skiftende grupper, som huset rummer – huset, der står åbent for enhver.

For godt 14 år siden forsøgte man i Reinbek ved Hamborg, naboby til Aumühle, at få et kristeligt evangelisk gymnasium (foruden det forhåndenværende), for at i hvert fald nogle forældre skulle have mulighed for at skaffe deres børn åndelig kontinuitet under opvæksten. Ud af dem, der stod sammen om dette, fæstnede kredsen "Ansverus Bruderschaft", en kreds af yngre lægfolk med meget forskellig profession. Enige (som alle Berneuchener kredse) i at ville være levende og for samtiden ansvarlige kristne i den menighed, de bor i, enige om kirkegangs og altergangs nødvendighed.

"Midtpunktet er Kristus", hedder det, der binder dem sammen. Og: "Det er betimeligt at give 20 % af sin indtægt til kristne og kirkelige formål" (man træder ikke ud af den stedlige kirke, så kirkeskatten løber videre, og man føler sig hjemme, også i sognekirken). En dejlig stor villa tæt ved sognekirken og skoven i Aumühle blev det muligt at købe, og palmesøndag d. 15. 4. 1963 indviedes den til at være "Ansverushaus", "Ordenshaus" og kristent herberge, et lille Guds hus, hvor man ikke nøjes med at komme sammen bare to timer om søndagen – et kristeligt herberge med venlige værelser og opholdsrum og med et smukt lille kapel i kælderens etage, at man deltag i; bare siger de mange erfaringer, at den gør godt!). At dette lille kapel er blevet så smukt indrettet nederst i huset, er vel et talende symbol på, hvad dette hus' grundvold er.

"Ansverushaus", "Ansverusbruderschaft", "Ansveruskors", alt sammen efter martyren Ansver, latiniseret:

Ansverus, der var en førerskikkelse blandt munkene, som bragte kristendommen nordpå. Ved et hedensk vendisk oprør led han martyrdøden 1066 ved Ratzeburg, hvor mindestenen, Ansveruskorset udhugget i sten er velbevaret.

I Ansverushaus – som i så mange af de evangeliske refugier – spiller "husfaderen", diakonen, der med familie er fastboende i Ansverushaus-området, en stor rolle i udførelsen af de forskellige uafbrudt løbende "uger" og møder. Her samles en kreds af meget forskellige mennesker, både i alder og væremåde, prøver gennem ord, man lytter til, gennem samtale og meditation, sang, gudstjeneste (tidebønnerne) – også gennem frugale måltider! – at nå et dybere ståsted i kirkeåret.

Altså så nær uden for vores dør som herfra til Hamborg ligger et rigtigt lille Taizé, båret af privat offervilje, så det bliver pengemæssigt overkommeligt at være der. Og åbent for alle.

BØN UNDER BEDESLAGENE

ÆRE VÆRE FADEREN, som har skabt os

efter sin evige Raadslutning ved sit almægtige Skaberord til at leve evigt i hans Fællesskab

ÆRE VÆRE SØNNEN, som forløste os

ved at paatage sig menneskelig Skikkelse ved sin Lidelse og Død for vore Synders Skyld ved sin sejrige Opstandelse og Himmelfart

ÆRE VÆRE HELLIGAANDEN, som skænker Liv og Salighed

ved at skabe Guds Kirke paa Jorden ved at gøre Guds Ord levende for os ved at optænde Kærligheden i vore Hjerter.

Poul Pedersen

I ANLEDNING AF

DANSK MESSEBOG

AF PASTOR OLE SKJERBÆK MADSEN, KØBENHAVN

DET var med glæde, jeg modtog opfordringen til at skrive om Dansk Messebog til Re-formatio. Det er en dejlig bog, vi her har fået til berigelse af dansk gudstjenesteliv. Det er en arbejdsbog, som man kan lære af og bruge i samme grad, som menighederne åbner sig for en rigere højmesse. Det fremgår af indledningen, at man ikke med messebogen ønsker at fastlåse gudstjenesten i ét detaljeret ritual, nej – man har blot angivet retningslinier for højmessens forløb. Under henvisning til de mange riter i øst og vest fremhæves det, at dette forløb er meget fleksibelt i sin udformning. Netop dette er meget væsentligt for messebogens anvendelighed og forbilledlighed som alternativ til liturgikommissionens arbejde. Dansk Messebog lader et kald tone til den danske kirke om at vende tilbage til kirkens universelle fællesskab, idet den fælleskirkelige tradition i messebogen er grundlaget for gudstjenesten. Liturgikommissionens nadverliturgi derimod fører os bort fra kirkens enhed, mens messebogen udtrykker længslen efter enhed i Kristi splittede legeme og vover sig ind på enhedens vej. For at dokumentere dette vil jeg først citere et dokument fra Kirkernes Verdensråd og dernæst sammenligne Peder Madsens bøn "Opstandne Herre og frelser" fra 1912-ritualet med henholdsvis Dansk Messebogs revision heraf og Liturgikommissionens alternativ hertil.

"Dåb, nadver og embede. Tre økumeniske fællesudtalelser", Dansk Missionstidsskrift 1976, nr. 3, s. 162:

"Nadveren er efter sin art en sammenhængende helhed, som sædvanligvis består af følgende dele i forskellig rækkefølge:

– Ordets forkyndelse på forskellig måde;

- forbøn for hele kirken og for verden;
- taksigelse for skabelsens, forløsningens og helligelsens under...
- Kristi indstiftelsesord ifølge nytestamentlig tradition;
- anamnese eller ihukommelse af forløsningens, lidelsens, dødens, opstandelsens, himmelfartens store gerninger og af pinsen...
- nedbedelsen af Helligånden over menigheden og over elementerne brød og vin (epiklese...) eller en anden form for henvisning til Helligånden...;
- bøn om Herrens genkomst og om gudsrigets komme;
- hele menighedens "Amen";
- Herrens bøn;
- brødsbrydelsen;
- selve kommunionen...;
- en afsluttende lovsang".

Alle disse dele er med i nadverfejringen, sådan som vi møder den i messebogen. Der er her tale om en fortsættelse af den vej, som Folkekirken slog ind på gennem 1912-ritualet, og som Prøveritualbogen af 1963 ville fortsætte. Det er denne form for liturgisk fornyelse, som bringer kirkerne nærmere sammen i deres nadverfejring, sådan som også Kirkernes Verdensråd anbefaler det. Dansk Messebog fastholder denne linie (Prøveritualbogens nadverritual er da også medtaget i messebogen), mens liturgikommissionen er slået ind på en linie, der vil skabe en isoleret dansk nadverpraksis, som det vil fremgå af sammenligningen af de nævnte bønner.

Peder Madsens bøn fra 1912-ritualet:

- a) Opstandne Herre og frelser, du som selv er tilstede iblandt os med al din kærligheds rigdom.
- b) Giv os at modtage dit legeme og blod
- c) til din ihukommelse
- d) og til stadfæstelse i troen på syn-

dernes forladelse.

- e) Rens os for synd
- f) og styrk os i det indre menneske, at du må bo ved troen i vore hjerter;
- g) gør os faste i det evige livs håb;
- h) giv os at vokse i kærligheden, for at vi med alle dine troende må blive ét i dig, ligesom du er ét med Faderen.

Peder Madsens bøn forudsætter, at Jesus selv er nærværende ved gudstjenesten (a), og den udtrykker forventningen om, at vi får Jesu legeme og blod (b), og udtrykker, at det sker til hans ihukommelse (c). Resten af bønnerne er en bøn for nadverdeltagelsen og dens frugt i den troendes og menighedens liv (e-h).

Messebogens revision af Peder Madsens bøn: Messebogen fremhæver, at denne bøn ved en let revision "viser sig at rumme alle de elementer, der kan ønskes i en eukaristibøn", og som altså også fremhæves i dokumentet fra Kirkernes Verdensråd. Den reviderede bøn lyder:

- a) Opstandne Herre og frelser, du som selv er til stede iblandt os med al din kærligheds rigdom.
- c) Vi fejrer ihukommelsen af din hellige lidelse tillige med din opstandelse fra de døde samt herlige himmelfart,
- b) og vi beder dig: Send din Helligånd over os og disse dine gaver. Giv os i tro at modtage dit legeme og blod
- d) til syndernes forladelse
- g) og til stadfæstelse i det evige livs håb.
- h) Giv os at vokse i kærligheden, for at vi med alle dine troende må blive ét i dig, ligesom du er ét med Faderen.

- i) I denne herlighed, som du har givet os, ske dit hellige navn ære os tak nu og i evighed.

Af en eller anden grund er (e) og (f) i Peder Madsens bøn gledet ud her; måske er man bange for en subjektivtisk-sværmerisk tolkning af ordene; måske ønsker man at stramme bønner

om det centrale: syndernes forladelse og håbet om det evige liv (vel nok i det hele taget en lidt svag bøn til at være den traditionelle bøn om Herrens genkomst og gudsrigets komme). Personligt synes jeg, at netop denne bøn om Jesus i vore hjerter er væsentlig ved nadveren som udtryk for vor levende forventning om Herrens forvandlende indgriben i vore liv. Væsentlig er derimod omstillingen af (b) og (c) i Peder Madsens bøn, så at denne bønns karakter af ihukommelse (anamnese) og åndsnedbedelse samt bøn om modtagelsen af Kristi legeme og blod (epiklese) træder klarere frem i overensstemmelse med den enighed omkring nadverfejringen, som bl. a. dokumentet fra Kirkernes Verdensråd giver udtryk for. Slutningen på bønnerne (i) forekommer mig uheldig, da det vil gøre det svære at indføre den reviderede bøn i den nuværende højmesse. Jeg ville foretrække at udelade (i) af den reviderede bøn og så bruge messetonen med samme slutning som i 1912-ritualet, så at menigheden kan genkende bønnerne.

For mig at se er denne revision af Peder Madsens bøn messebogens kup, fordi det med den er muligt uden store omvæltninger for menigheden at nå frem til en næsten fuldstændig nadverbøn. Gennem denne bøn banes der yderligere vej for en fælleskirkelig nadverforståelse hos menigheden og måske også lidt efter lidt en stadig rigere nadverfejring. Det er med denne bøn bevist, at messebogens arbejdsudvalg virkelig har kunnet leve op til sit formål: "at være tro mod både den hjemlige og den fælles arv, og at lade de to frugtbare hinanden".

LITURGIKOMMISSIONEN

Men lad os for en ordens skyld også se på den alternative bøn, som liturgikommissionen foreslår i "Foreløbige ændringer i Ritual- og Alterbog" 1973:

- a) Vi takker dig, vor Herre Jesus Kristus, fordi du for vor skyld ydmygede dig og gav dig verden i vold.
- j) Vi beder dig: Gå til bords med os

og bliv ét med os i vor fattigdom.
 g) Giv os udholdenhed indtil døden og skænk os det evige liv.
 Denne bøn har et mindre indhold end "Opstandne Herre og frelser"; den udelader ihukommelsesmotivet (c), og der er ingen forståelse for det fælleskirkelige og bibelske: at vi får del i Jesu legeme og blod i nadveren (b). I forhold til Peder Madsens "gør os faste i det evige livs håb" bedes der her mere direkte om det evige liv (g), og dog fornemmer jeg bag liturgikommis-sionens bøn en dennesidig forståelse af det evige liv og dermed en forflygtigelse af forventningen om Jesu genkomst og det kommende rige. Til sammenligning kan det ses, at troen på Jesu nærværelse også er afsvækket (a). Peder Madsens bøn og revisionen heraf i messebogen er en bekendelse til Jesus som opstanden og som nærværende; her taler troen: Jesus lever idag, han er os nær, og i ihukommelsen (c) fremhæver messebogen både lidelse, død, opstandelse og himmelfart. I liturgikommis-sionens bøn møder vi en afmægtig Jesus, der nok var solidarisk med os, men dog kun gav sig ver-den i vold; hans sejr tales der ikke om. Derfor er også hele den stærke bøn for nadverdeltagelsen og som en frugt heraf en vækst i troen, en forvandling af vort liv frem til enhed i Jesus sammen med alle troende (e-h) erstattet af en bøn om, at Jesus skal blive ét med os i vor fattigdom (j). Liturgikommis-sionens bøn sætter mennesket og dets hjælpeløshed i centrum; der er ingen vej ud af synden og fattigdommen, vi fastholdes deri, Jesus tages til fange i vor nød. Peder Madsen og messebogen sætter Jesus og hans gerning i centrum og tror hans sejr over synd, død og djævel; derfor har de et levende håb og beder i tro ud af dette håb.

Liturgikommis-sionens arbejde leder os bort fra det fælleskirkelige og bort fra den hjemlige arv. Den fører til et kætteri, der fastholder os som syndere og fornægter Jesu frelsende

gernings realitet i menneskers liv. Højkeligheden går enhedens vej, og i samme grad, som Folkekirken ville lære heraf, vil den bevæge sig bort fra det sekt-liv, som har kendetegnet 60'ernes og 70'ernes Folkekirke i gudstjeneste og menigheds-liv, og som er kommet til udtryk i liturgikommis-sionens arbejde.

ENKELTE KRITISKE BEMÆRKNINGER

Messebogen er altså i sin intention og hele opbygning af stor værdi, og den er af værdi som materiale- og idébog, men det er mig en gåde, hvorfor vi ikke må bede til vor Far i et almindeligt, pænt, nutidigt dansk. Når man fremhæver fleksibiliteten i indledningen til bogen, hvorfor er man så så sprogligt stiv? Et eksempel: Offertoriebønnen til Påskedag: "Modtag, beder vi dig, Herre, dit folks bønner tillige med de frembårne offergaver, så de indviede i påskens mysterier må, idet du handler, vorde os til evig lægedom ved din Søn..." På normalt dansk ville det vel være noget i retning af dette: "Herre! Modtag dit folks bønner og de offergaver, som vi bærer frem for dig. De er indviet i påskens mysterier, og vi beder dig: gør dem ved din handling til evig lægedom for os. Ved din Søn..."

Det kunne være på sin plads at fremhæve bogens henvisning til de forskellige tjenester i menigheden. Der er efter indledningen at dømme en forståelse for hele folkets deltagelse, ikke mindst ved akklamationerne og ved fremhævelsen af diakonembedet. Messen skal ikke være et præsteshow udført til mere eller mindre glæde for menigheden, og dog er det spørgsmålet om intentionen er fuldt ud opnået med messebogen.

Så endelig en lille ting. Den anden nadverbøn hævdes at stamme fra Hippolyt, men ligesom romermessens anden nadverbøn ødelægger også messebogen Hippolyts klare bøn. I virkeligheden stammer kun disse ord fra Hippolyt: "Derfor fejrer vi ihukommelsen af

hans død og opstandelse og frembærer for dig (, Herre, livets) brød og (frelsens) kalk, og siger tak, at du har fundet os værdige at stå for dit ansigt og tjene dig". Bønnen om Helligånden er stærkt forkortet i forhold til Hippolyts nadverbøn, og ingen af Hippolyts stærke ord om Kristi gerning forud for re-citationen af indstiftelsesordene er med, f. eks.: "Han opfyldte din vilje, erhvervede dig et helligt folk og udstrakte sine hænder for at lide, at han kunne befri dem, som troede dig, fra lidelse".

PLAKAT

velegnet til ophængning i våbenhus, på campingplads m. m. som nedenstående stærkt formindskede gengivelse - trykt i sort og rødt på svært papir i format A4 - til bekendtgørelse af gudstjenester med plads til indføjeelse af kirkens navn og gudstjenestetidspunkter fås for 0, 75 kr. pr. stk. (portofrit ved mindst 10 stk.) ved henvendelse til sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

SAMMENFATNING

Disse sidste kritiske bemærkninger til trods er messebogen vel nok alligevel det væsentligste gudstjenestedokument i Danmark idag og placerer højkeligheden som bevarer af den hjemlige arv og som vejbereder for kirkens enhed. Det er en stor tjeneste, som her er udført. "Dansk Messebog" vil tjene til hovedgudstjenestens bedst mulige fejring i den danske del af den universelle kirke...". Den er "en inspiration af theologisk katholicitet og økumenisk bredde" for den danske menighed.

NEDENSTÅENDE digt er 'Præcinium' til nogle "Sanger av Willy Abilds-nes og Børre Knudsen: Det hel-lige bryllup".

Samlingen, der er udgivet på Solum Forlag 1976, er illustreret af Bjørn Bjørneboe.

Red.

Opp til fryd mitt strengespill!
 Jeg vil synge Gud en vise;
 at den Herren rett kan prise,
 kom med fløyters lyd dertil!
 Kom med pauker og basuner
 at det klinger i Guds by!
 Give Gud i hans pauluner
 Ordet vorder sang påny!

Kirkens sang ble født den kveld
 Herren viet seg til pinen,
 over brødet, over vinen
 ble den oppstemt av ham selv.
 Den har lydt fra dette leite,
 salmen Kirken stemmer i.
 Herrens ord: touto poieite!
 stiftet Kirkens poesi.

Men hvor klinger denne sang
 Herren selv har sunget fore?
 Akk, den stilnet hen ad åre,
 vi har kun en etterklang.
 Jo, du aner den var gylden,
 lys og veldig, tung og skjønn;
 men hvor klinger denne fylde
 ut som jubel, skrik og bønn?

Vi har kun en efterhøst,
og den sankes nu av dårer.
- Gråt, mitt hjerte, så med tårer,
bed der oppgror lovsangs røst! -
Se, de tersker løs på salmen,
o hvor blir det kløktig gjort:
laden fyller de med halmen,
hvetekornet kastes bort.

Hva er det å undres på?
Vet du ikke om bedriften
som de øver nu med Skriften?
Også den blir halm og strå.
I vårt sprog har Ordet veldig
bygget seg et hellig hus.
De har sagt-det er avfeldig,
de gir ordre: riv og knus!

Selv hva Herren har bestemt,
kan de overstemme siden;
de må stå i pakt med tiden -
hvilket tap om de ble glemt!
Herren satte vin på bordet,
det har de satt ut av kraft;
de har talt sitt ord mot Ordet,
deres ord og bud er saft.

Kirkens skatter har de tatt,
og de bruker dem som virke
til sin besteborgerkirke
hvor det alt blir flautt og flatt.
De forplumrer Herrens kilder,
kveler ånd i stueluft,
reiser sine gudebilder:
lykke, dyd og snusfornuft.

(Melodi: Den danske Korallbog nr. 370)

SELSKABET DANSK TIDEGÆRDS SOMMERMØDE 1977

MØDET afholdes i dagene 26. juni til 2. juli på Løgumkloster Refugium. Sommermødet i år bliver gennemført efter samme retningslinier som sidste år. Endeligt program udsendes senere, men af det foreløbige kan nævnes: Tekst- og sangtimer; foredrag v/dr. theol. Regin Prenter; orgelkoncert v/organist, dr. theol.

Saft og snakk til helligdags?
Linne sukk i lune stuer?
Hvor er skrik og røde druer,
hvor er sang og fulle aks?
Hvor er brødet, hvor er vinen,
hvor er salmen, hvor er vi?
Hvor er jubelen og pinen,
Jesu offers poesi?

Den ble født langfredag natt,
og som han blir den foraktet,
pint og plaget, slått og slaktet;
ved dens grav er vakten satt.
Tror I den er slått av marken?
I som ropte: riv og knus!
se og frykt! Den står som Arken
i filistergudens hus.

Dagon faller snart med skam.
Dårer, tok I Arken fangen?
Vit at Herren selv er sangen;
tror I at I fanger ham?
Ordet oppstår fra de døde,
gjenfødt lyder Herrens lov -
hør vår sang i morgenrøde!
Han stod opp mens vakten sov.

Fryd! nu skal i hver en egn
Kirken gjøre hva han gjorde,
derfor står Guds folk rundt bordet,
dette skal I ha til tegn.
Tidens falske kirke falmer.
Vit at her blir Kirken ny,
her hvor brød og vin og salmer
stiger i en virak-sky!

Finn Viderø; gruppearbejde: stemmedannelse v/adjunkt Sten Høgel; den læste tidebøn; (evt.) forsangergruppe. For de i mødet deltagende børn etableres et "mini-kor" under ledelse af cand. mag. Inge Schousboe og for deltagende korledere med medlemmer af børne- og ungdomskor vil der blive givet. (Fortsættes på bagsiden)

KIRKELIG FAMILIELEJR 1977

på Sundeved-Centret, Stenderup Kirkebakke, 6400 Sønderborg, tlf. 04-46 71 21.

Tirsdag den 26. juli
19.00 Messe. Prædikant, pastor Hakon Svane, Årup.
22.00 Completorium.

Onsdag den 27. juli
8.30 Laudes.
10.00 Pastor H. O. Okkels, Hygum: Gudstjenesten.
10.00 Bibeltime for de unge ved stud. med. Martin Sølvkjær, Virum.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Th. Köhl, Løjt Kirkeby.
22.00 Completorium.

Torsdag den 28. juli
8.30 Laudes.
10.00 Pastor Vagn Hersted, Vejle: Kærlighed.
10.00 Bibeltime for de unge ved Jesper Winding, Virum.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Sv. E. Larsen, Christiansfeld.
20.00 Fru Marta Hårder, Rønshoved: Familien - livets arnested.
22.00 Completorium.

Fredag den 29. juli
8.30 Laudes.
10.00 Pastor John Sørensen, Dreslet: Glæde.
10.00 Bibeltime for de unge ved pastor Søren Ruager, Hald.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Frede Möller, Vissenbjerg.
22.00 Completorium.

Lørdag den 30. juli
8.30 Laudes.
10.00 Pastor N. J. Riis, Hurup: Fred.
10.00 Bibeltime for de unge ved Frank Olsen, Frederikssund.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor H. C. Christensen, Agri.
22.00 Completorium.

Søndag den 3. juli
10.00 Højmesse. Prædikant, pastor Poul Exner, Albertslund. Efter messen: Agape (fællesbespisning, som lejren giver).
17.30 Vesper. Prædikant, pastor

Poul Ulsdal, Hemmet.
20.00 Forfatteren Poul Hoffmann, Birkerød: Enhed i Kærlighed.
22.00 Completorium.

Mandag den 1. august
8.30 Laudes.
10.00 Pastor B. Barsøe, Virring: Langmodighed.
10.00 Bibeltime for de unge ved provst Erich Alshauge, Oksbøl.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Stig Christensen, Sønderborg.
22.00 Completorium.

Tirsdag den 2. august
8.30 Laudes.
10.00 Messe. Prædikant, pastor Urban Schrøder, Varnæs.

Organist under hele lejren er Tage Jørgensen, Kibæk.
Når der er bibeltide kl. 10.00 for de voksne og de unge, er der legestue for de små under ledelse af Edel Poulsen, København.

Overnatningsmuligheder:
Man kan bo i eget telt eller campingvogn. Herfor betales kr. 15,- pr. døgn til Sundeved-Centret. Campingvogne kan lejes hos: Dybbøl Karavan-Center, 6400 Sønderborg, tlf. 04-44 12 00.
Man kan bo på Sundeved-Centret (sengeleddet medbringes, og værelsesbestilling sker ved henvendelse til Sundeved-Centret). Prisen for fuld pension er kr. 80,- pr. døgn. Børn under 12 år halv pris.

Bor man på campingpladsen, kan enkelte måltider samt kaffe købes på Centret.
Udgifter til lejrens afholdelse betales gennem daglige kollekter ved vesperen. Under hele lejren er der lejlighed til privat skriftemål.

Lejren ledes af:
Pastor Olav Fog, Blåhøj, 7330 Brande, tlf. 05-34 50 61.
Pastor Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund, tlf. 03-31 03 39.
Tilmelding sker til en af de ovennævnte.

re-formatio

Nr. 2 APRIL 1977 20. ÅRGANG

Ejnar Krogh:

Mødestedet, hvor nåden
afvæbner tvivlen 26

Virring-konventet 1977, program 27

H. C. Christensen:

Kommentar: Ny slags
"ordination" 28

Ole Skjerbæk Madsen:

Den karismatiske fornyelse
og kirkens sakramenter (2) 29

Ernst-Wilhelm Heese:

Den gammelkatholske kirke i
nutidens økumeniske sammen-
hæng 35

Margit Deckert:

"Berneuchener Dienst" og
"Michaelsbruderschaft" 39

Poul Pedersen:

Bøn under bedeslagene 41

Ole Skjerbæk Madsen:

I anledning af Dansk Messebog 42

Willy Abildsnes & Børre Knudsen:

"Det hellige bryllup" 45

Meddelelser: Dansk Tidegæld 46

Kirkelig familielejre 1977 47

(Fortsat fra side 46)

vet korinstruktion v/korleder Elinor
Nyrop Streng. Endvidere gives ved
mødets start en elementær instruktion
for begyndere i brugen af tidebog og
antifonale.

ANTIFONALE II

(til kirkeårets tidebønner) vil forelig-
ge færdigtrykt og indbundet til som-
mermødet i år og vil blive præsentere-
ret på mødet. Dets pris er ikke ende-
ligt udregnet, men man vil snarest
modtage subscriptionsindbydelse på an-
tifonalet lydende på prisen ÷ 25 %.

RE-FORMATIO udsendes af en
kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):

Sognepræst H. C. Christensen, Agri,
8420 Knebel. Telefon: (06) 36 55 39.

I redaktionen iøvrigt:

Pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14,
9210 Ålborg S.Ø.; pastor Sigurd Mejn-
dor, Tjørnebakken 31, 8500 Grenå;
pastor O. Lund Pallesen, Rustenborg-
vej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge
Riisgaard, 7673 Harboøre; sognepræst
Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition:

RE-FORMATIO ved overlærer Knud
Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 Køben-
havn Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon
(01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og
koster 26 kr. - for studerende 19 kr.

Sats: Anders Studsgård, Skårrild.

Tryk: Clausen off-set, Horsens.

Alle artikler i Re-formatio er skrevet
på hver enkelt forfatters eget ansvar.
De fremførte synspunkter deles ikke
nødvendigt af redaktionen.

Red.

RETRÆTE FOR KVINDER

på Mariagården i Kollund
22.8. - 26.8.1977.

RESERVERET POSTVÆSENET

3600 FREDERIKSSUND
KIRKEGADE 9
KNUD CHRISTENSEN
8420 KNEBEL